

Propisi zakona o opraštanju javnih i tajnih ženidbenih smetnja.

Dr. Ivan A. Ruspini.

Summarium. Praescripta Cod. Iur. Canonici de dispensatione a publicis et occultis matrimonii impedimentis. I. Interpretatio textuum legalium de distinctione inter publica et occulta matrimonii impedimenta. II. In quo et pro quo foro danda est ad normam Juris Canonici dispensatio a publicis et occultis matrimonii impedimentis.

I. Tumačenje zakonskih tekstova o razlici između javnih i tajnih ženidbenih smetnja. 1.) U kan. 1037. Zakonika izriče se: »Publicum censetur impedimentum quod probari in foro externo potest, secus est occultum«.

Kao jedino vrelo kanona 1037. naznačeno je (u notama kard. Petra Gasparri) rješenje kongregacije Concilii in Mohilovien seu Tiraspolen, dd. 9. Julii 1881., koje glasi:¹ »Publicum vero in hoc casu (t. j. u slučaju običnog ukrepljenja ženidbe) haberi (impedimentum) non modo quod notum pluribus est, sed etiam quod in iudicium doduci ac probari quodcumque potest . . . Communi jurisprudentia receptum est publicum omnino haberi impedimentum, quod, licet actu occultum sit, quodcumque vulgari et probari potest. Reiff., App. n. 44. et 60.«

Valja dakle kan. 1037. shvatiti u smislu ovoga rješenja i suglasne mu nauke kanoniste. Prema tomu je glasom kanona 1037. ona ženidbena smetnja javna, koja je ili prirodijavna, t. j. već po samoj svojoj prirodi u spoljašnjem sudu dokaziva, ili koja je u tom sudu dokaziva po spoljašnjim okol-

¹ Apud Gasparri, De Matrimonio, Ed 3a., nr. 259.

nostima, t. j. bilo dvjema prikladnim svjedocima, koji za nju znadu, bilo ispravama, koje o njoj postoje.²

Kako u kan. 1037. sam Zakonodavac tumači izraze »*impedimentum publicum*« i »*impedimentum occultum*«, moraju se ti izrazi i na drugim mjestima Zakonika shvatiti u smislu kanona 1037., osim ako u kojem slučaju sam tekst ili predmet drugo traži.

2.) U kan. 1031. § 2 Zakonika izriče se: »*Detecto impedimento certo: 1°. Si impedimentum sit occultum, parochus publicationes peragat vel absolvat, et rem deferat, reticens nomina, ad loci Ordinarium vel ad Sacram Poenitentiarium; 2°. Si sit publicum et detegatur ante inceptas publicationes, parochus ulterius ne procedat, donec impedimentum removeatur, etsi dispensationem pro foro conscientiae tantum obtentam norit; si detegatur post primam aut secundam publicationem, parochus publicationes perficiat et rem ad Ordinarium deferat.*«

Izrazi »*impedimentum occultum* i »*impedimentum publicum*« dolaze ovdje u smislu kanona 1037. Zakonika. Vidi se to iz fraze »*reticens nomina*« i »*etsi dispensationem pro foro conscientiae tantum obtentam norit*«, jer prva fraza pokazuje, da se u kan. 1031, § 2, n. 1°, radi o smetnji, koja se mora oprostiti samo

² Ispor. Vermeersch-Creusen, *Epitome Iur. Can.*, Ed. 2a., II., n. 297.: »*Doctores distinguunt impedimenta natura aut facto publica vel occulta; quam distinctionem Codex non ignorat (Cf. c. 1971, § 1., n. 2.). Publicum natura est impedimentum quod ex facto de se publico oritur, ut est consanguinitas; occultum natura, illud quod ex facto probroso, ideoque communiter occulto, oritur, v. g. conjugicidio, (ante Codicem) affinitate ex copula illicita. Facto occultum dicebatur ante Codicem impedimentum quod in oppido non plus quam sex personis, in civitate octo personis notum est, si divulgationis periculum probabile absit (Gasparri, l. c. I, 252). Numeris tamen istis formalis occulti impedimenti ratio non indicabatur, quae in difficultate vel impossibilitate divulgationis consistit. Codex autem solas condiciones per se ad probationes requisitas respicit, ut ex fonte huius canonis (t. j. iz rješenja kongregacije Concilii in Mohilovien. seu Tiraspolen. dd. 9. Julii 1881) patet, non autem adjuncta, quae probationem forte hic et nunc impossibilem reddunt... Publicum ergo censetur impedimentum, etiamsi facto occultum est, quod ex facto de se publico oritur aut de quo duos testes fide dignos vel ex documento authentico constat. Impedimentum igitur natura sua publicum, facto tamen occultum, publicum habetur.*«

za nutarnji sud, što per se vrijedi za smetnju tajnu u smislu kanona 1037., dok druga fraza pokazuje, da se u kan. 1031. § 2, n. 2°, radi o smetnji, koju treba oprostiti za vanjski sud, što per se vrijedi za smetnju javnu u smislu kanona 1037.

3.) U kan. 1043. Zakonika izriče se: »Urgente mortis periculo, locorum Ordinarii . . . possunt super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici, sive publicis sive occultis . . . dispensare . . .«

I ovdje dolaze izrazi »impedimenta publica« i »impedimenta occulta« u smislu kanona 1037. Dioba je kanona 1037. adekvatna, pa je zato fraza »super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici, sive publicis sive occultis« kanona 1043. potpuno podesna, da obuhvati sve smetnje, za koje je Zakonodavac Ordinariju hotio dati i dao oprosnu vlast.

4.) U kan. 1045, § 3, izriče se: »In iisdem rerum adjunctis, eadem facultate gaudeant omnes de quibus in can. 1044, sed solum pro casibus occultis in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel nonnisi cum periculo violationis secreti«.

Izraz »casus occultus« kanona 1045, § 3, ne znači isto, što izraz »impedimentum occultum« u smislu kanona 1037.

Dokazi su za to: a) što Zakonodavac nije imao razloga, da u kanonu 1043. upotrebi izraz »impedimenta occulta« a u kanonu 1045, § 3, izraz »casus occultus«, ako nije hotio da različitim izrazima označi različite stvari, to više, što su ti kanoni prostorno tako blizi i u međusobnoj uskoj vezi te rade o toli važnom predmetu; b) što izraz »casus occultus« u Zakoniku⁸ ima svoj odredjeni smisao i označuje slučaj, koji nije ni notoran, ni već rasglašen, a ne može se o njem ni razložno držati, da će lako biti rasglašen; c) što je očita svrha zakona (kan. 1045, § 3) i nakana Zakonodavca, da se župniku i svećeniku čim više omogućiti te oprostom odvrate pogibelj velikoga zla od vjernika, a to bi se rijetko polučivalo, kad bi se njihova oproсна vlast protezala samo na zapreke tajne u smislu kanona 1037., jer je ovih vrlo malo; d) što »r a t i o l e g i s« koju sadrži

⁸ Vd. kan. 900, 2237, 2254 i 2290 u vezi sa kan. 2197.

fraza »sed solum pro casibus occultis in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel non nisi cum periculo violationis secreti«, upućuje na slučajeve, gdje bi se odlaganjem vjenčanja do Ordinarijeva oprosta smetnja izvrgla pogibelji rasglašenja; e) što i sam izraz »e a d e m f a c u l t a t e« kanona 1045, § 3 (u vezi sa kanonom 1045, §§ 1, 3, i kanonom 1043) upućuje na vrlo opsežnu vlast župnika i svećenika.

U novije doba izdano je u tom smislu i autentično tumačenje.⁴ Na upit naime: »An verba »pro casibus occultis« can. 1045, § 3 intelligenda sint tantum de impedimentis matrimonialibus natura sua et facto occultis, an etiam natura publicis et facto occultis« odgovorio je Odbor za aut. tumačenje kanona Zakonika dne 28. decembra 1927. ovako: »N e g a t i v e ad primam partem, a f f i r m a t i v e ad secundam«.

Izrazi »i m p e d i m e n t a n a t u r a s u a e t f a c t o o c c u l t a« i »i m p e d i m e n t a n a t u r a p u b l i c a e t f a c t o o c c u l t a« rabi spomenuto rješenje dašto u onom smislu, što ga ti izrazi imaju u usvojenoj kanonističkoj terminologiji.

Izraz dakle »c a s u s o c c u l t i« kanona 1045, § 3, označuje smetnju tajnu po prilikama (impedimentum facto occultum) bez obzira na njenu prirodu (natura publicum, natura occultum), t. j. smetnju, koja nije ni notorna, ni već rasglašena, a ne može se o njoj ni razložno držati (suditi), da će lako biti rasglašena.

5.) U kan. 1047. Zakonika izriče se: »Nisi aliud ferat S. Poenitentiariae rescriptum dispensatio in foro interno non sacramentali concessa super impedimento occulto, adnotetur in libro diligenter in secreto Curiae archivo de quo in can. 379.⁵ asservando, nec alia dispensatio pro foro externo est necessaria, etsi postea occultum impedimentum publicum evaserit; sed est necessaria, si dispensatio concessa fuerit tantum in foro interno sacramentali«.

Ovdje izraz »i m p e d i m e n t u m o c c u l t u m« ne označuje samo smetnju tajnu u smislu kanona 1037..

⁴ AAS, XX, 61.

⁵ Kan. 379.: »Habeant praeterea Episcopi aliud archivum secretum . . . In eoque scripturae secreto servandae cautissime custodiantur«.

već označuje svaku smetnju tajnu po prilikama (*facto occultum*) bez obzira na njenu prirodu (*natura publicum, natura occultum*), t. j. smetnju, koja nije ni notorna, ni već rasglašena, a ne može se ni o njoj razložno držati (suditi), da će lako biti rasglašena; drugim riječima: izraz »*impedimentum occultum*« kan. 1047. znači isto, što i »*casus occultus*« kanona 1045, § 3.⁶

Dokaz je za to, što je očita svrha zakona (kan. 1047.) i nakana Zakonodavca, da se oprost, o kojemu je tu govor, osigura važnost za spoljašnji sud, a to je još više potrebno kod smetnje, koja je doduše po prilikama tajna, no podjedno ili po naravi javna ili po okolnostima u spoljašnjem sudu dokaziva.

Ništa ne koristi prigovor, da se smetnja po prilikama tajna, koja je podjedno po naravi javna ili se može po okolnostima u spoljašnjem sudu dokazati, ima oprostiti u spoljašnjem sudu te tako oprost, osigurati važnost za spoljašnji sud, jer se često događa, da bi se rasglašenjem takove smetnje uvelike naškodilo strankama, pak je onda moralno nemoguće oprost u spoljašnjem sudu, budući da je s njima skopčano rasglašenje smetnje.

Ne koristi ni prigovor, da kanon 1047. (*«Nisi aliud ferat S. Poenitentiariae rescriptum»*) govori samo o oprost, sv. Penitencijarije, a ova (da) oprašta samo od smetnja tajnih u smislu kanona 1037., jer sv. Penitencijarija zaista kadkada oprašta i od (nekih) smetnja, koje su javne u smislu kanona 1037.⁷

U ostalom nije fraza »*Nisi aliud ferat S. Poenitentiariae rescriptum*« umetnuta u kan. 1047. zato, da se njome isključe drugi podjeljivači oprosta (*in foro interno*

⁶ Ispor. Vermeersch-Creusen, o. c. II, n. 311.: »*Si casus fuerit occultus, sed impedimentum natura sua publicum, nihil prohibet, quin in secreto archivo documentum concessae dispensationis conservatur (Cnf. c. 1047, infra n. 315). Immo id omnino suadendum est.* — Cappello, De Matrimonio, n. 242.: »2°. *Dispensatio (t. j. kanona 1047. u nutarnjem sudu izvan ispo- vijedi) respicere potest impedimenta tum formaliter et materialiter occulta, tum materialiter publica et formaliter occulta seu natura publica et occulta de facto...*«

⁷ Const. Bened. XIV. »*Pastor bonus*« dd. 11. April. 1744., § 40.; Bened. XIV., Institut. Eccl. 87, n. 11.

non sacramentali), već je umetnuta zato, da se isključi zabilježba oprosta u tajnoj knjizi biskupske kurije za onaj slučaj, kada oprost treba držati tajnim i pred biskupom te kada stoga sama sv. Penitencijarija zabilježbu unosi u svoju tajnu knjigu i ujedno odredi, da se o danom oprostima ne ima Ordinarij obavijestiti.⁸

Što se napose tiče župnikova i svećenikova oprosta u slučajevima kan. 1043. i 1045. zaključuje se opravdano iz same veze kanona 1047. sa kanonom 1046.,⁹ da ustanova kanona 1047. o domašaju oprosta za spoljašnji sud, vrijedi i za njihove oproste dane u nutarnjem sudu izvan ispovijedi.

Po današnjem dakle pravu oprost od smetnje t a j n e p o p r i l i k a m a (*impedimentum facto occultum, casus [impedimenti] occultus*), koji se daje u nutarnjem sudu izvan ispovijedi, vrijedi r e d o v n o¹⁰ i za spoljašnji sud te se upisuje u tajnu

⁸ Cappello, o. c. n. 242.: »1°. . . . Quod praescriptum huius canonis (t. j. kanona 1047) non sit intelligendum de sola dispensatione a S. Poenitentiarum obtenta, ex hisce rationibus evincitur: a) in priore schemate Codicis verba »nisi aliud ferat S. Poenitentiarum rescriptum« deerant; ratio vero cur addita sint statim (n. 4°) dicitur; b) non datur discrimen, ad effectus juridicos quod attinet inter dispensationem a S. Poenitentiarum vel ab alio quocumque concessam; unde ratio quae militat pro dispensatione obtenta a S. Poenitentiarum, militat quoque pro qualibet alia dispensatione fori extrasacramentalis; legislator conflictum inter forum internum et externum, quantum fieri potest, auferre intendit et merito quidem; sed nisi admittatur dicta interpretatio, conflictus nec tollitur nec minuitur... 4°. Ratio cur apposita sint verba »nisi aliud ferat S. Poenitentiarum rescriptum«, est, quia »dispensatio concessa ab hoc S. Tribunali in foro interno non sacramentali adnotatur in libro secreto eiusdem, ubi propter speciales causas notitia datae dispensationis nequeat Episcopo manifestari«.

⁹ Kan. 1046.: »Parochus et sacerdos de quo in can. 1044, de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarium loci statim certiore faciat eaque odnotetur in libro matrimoniorum«. Iza ovoga kanona (1046.), gdje se daju propisi o oprostima za spoljašnji sud, slijedi neposredno kanon 1047., gdje se daju propisi o oprostima za nutarnji sud, pa se tako ovi kanoni međusobno popunjuju. Vel. i cit. u op. 6., 7. i 10.

¹⁰ Cappello, o. c. n. 292.: »Haec notanda: 1°. Agitur hic (t. j. u kan. 1047.) de dispensatione concessa sive a S. Poenitentiarum, sive ab Ordinario loci, sive a parochis, sive a sacerdote de quo in can. 1098, n. 2.« Vd. i cit. u op. 8. — De Smet, De Sponsalibus et Matrimonio, Ed 3^a, n. 378. note 2.: »Quod nunc sponte sua fit et obtinet pro qualibet dispensatione in foro interno non sacramentali concessa, hucusque indigebat speciali aliqua

knjigu (biskupske kurije, sv. Penitencijarije), čime je braku osigurana valjanost u spoljašnjem sudu za slučaj, da se naknadno u ovom sudu zapreka dokaže, jer će se tada iz rečene knjige moći dokazati i podijeljeni oprost. Po ranijem naprotiv pravu vrijedio je takav oprost (dan u nutarnjem sudu izvan isповijedi od smetnje tajne po prilikama) samo iznimno¹¹ i za spoljašnji sud, t. j. samo onda, ako je to naročito u odnosnom oprosnom otpisu naglašeno bilo. Lako je shvatljivo, da je ova promjena discipline vrlo zgodna za današnje prilike, gdje su ljudi toli skloni, da izrabe možebitne sukobe između nutarnjeg i spoljašnjeg suda u ženidbenim stvarima.

6. U kanonu 1050. Zakonika izriče se: *Si quando cum impedimento publico seu impedimentis publicis super quibus ex indulto dispensare quis potest, concurrat aliud impedimentum super quo dispensare nequeat, pro omnibus Sedes Apostolica adiri debet; si tamen impedimenta super quibus dispensare potest, comperiantur post impetratam a Sancta Sede dispensationem, suis facultatibus uti poterit*«.

Ovdje rabi izraz *impedimentum publicum* u istom smislu kao i u kanonu 1037. Razumijeva se, da je tajna u smislu kanona 1037. ona smetnja, kojoj se u kanonu 1050. suprotstavlja *impedimentum publicum*«.

7.) U kanonu 1134. Zakonika, gdje je govor o jednostavnom ukrepljenju ženidbe nevaljane poradi kakove zapreke, izriče se: »§ 1. Si impedimentum sit publicum, consensus ab utraque parte renovandus est forma jure praescripta. § 2. Si sit occultum et utrique parti notum, satis est ut consensus ab utraque parte renovetur privatim et secreto. § 3. Si sit occultum et uni parti ignotum, satis est ut sola pars impedimenti conscia

dispositione, quae nonnunquam inserebatur in rescriptis Romanis pro foro interno: expresse scil. providebatur quod rescriptum... sufragari posset in foro externo, ubi opus esset, adhibita scilicet cautela ut dispensationis documentum secreto conservaretur in Cancellaria episcopali, cum indicatione, ad eiusdem calcem, nominis et cognominis oratorum. Ad hoc remedium recurrebatur quando timebatur ne impedimentum hic et nunc occultum et pro posse occultandum, exinceps innotesceret et evaderet publicum.

¹¹ Vd. citat iz De Smet-a u op. 10.

consensum privatim et secreto renovet, dummodo altera in consensu perseveret«.

Ovdje dolaze izrazi »impedimentum publicum« i »impedimentum occultum« u smislu kanona 1037. Zakonika.

Tako je bilo i po ranijem pravu, jer je i ovo u stvari jednostavnog ukrepljenja braka te izraze uzimalo u istom smislu, što naročito pokazuje rješenje kongregacije Concilij in Mohilovien. seu Tiraspolem. d. d. 9. Jul. 1881.¹²

Razlog ovog zakonskog propisa kako ranijeg tako i današnjeg prava (o obdržavanju odnosno neobdržavanju bitne forme pri običnom ukrepljivanju braka) navodi Benedikt XIV, Institt. Eccl. 87, n. 62.: »Etenim Tridentina Synodus, cum iussit matrimonium contrahi coram Parocho, et duobus testibus, nihil aliud statuendum voluit, nisi clandestina matrimonia impedire, ex quibus gravissima mala derivare consueverunt; ac potissimum, cum secreto matrimonium tantum fuerat sine Parocho, ac testibus, novum matrimonium simili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publice adhibitis testibus accitoque Parocho; quae sane corruptela nequit obtingere cum publice matrimonium celebratum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur; quamobrem, cum Parochus, ac testes primo matrimonio jam interfuerint, quod rite celebratum putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo satis est, ut clam inter conjuges novus consensus praebatur, cum ipsum matrimonium Sacrae Poenitentiariae facultate rite confirmandum est.« U slučaju dakle, kad je prvo sklapanje obavljeno u bitnoj formi, a razlogom je nevaljanosti ženidbe zapreka tajna u smislu kan. 1037., ne treba kod drugog sklapanja (običnog ukrepljenja) obdržavati bitnu formu,

¹² Cit. gore u tekstu pod I. 1. — Ispor. Gasparri, o. c. II, n. 259.: 1°. Si matrimonium nulliter in facie Ecclesiae contractum fuit, et modo quaeratur pro ipsius revalidatione num consensus denuo exprimi debeat coram parocho et testibus, iuxta decretum Tametsi in loco vigens, responsio est, formam Tridentinam esse necessariam, si impedimentum fuit publicum, secus, si fuit occultum. Ad rem folium S. C. C. in Mohilovien. seu Tiraspolem., Nullitatis matrimonii, die 9. Julii 1881....«

jer se može dokazati, da je ta ženidba sklpoljena u bitnoj formi, a ne može se dokazati da je nevaljana.

Kako se je u ranijem pravu postupalo, kad je zapreka po prilikama tajna bila, a kako opet, kad je zapreka po prilikama javna bila, pokazuje Instrukcija kard. Caprare od 23. Aprila 1803., koja u toj stvari glasi:¹³ »Si nullitas matrimonii occula sit (nempe impedimentum, natura publicum, de facto occultum sit) seu communiter ignoretur, matrimonium coram parcho proprio, adhibitibus saltem duobus testibus confidentibus, secreto ad vitanda scandala, contrahendum est, adnotata dein particula in secreto matrimoniorum libro. Si vero nullitas publica sit; ad scandalum removendum, publice, servata forma Conc. Trid. celebrandum est. Quod si Ordinarius ob peculiare circumstantias judicaverit expedire ut secreto coram parcho proprio et duobus testibus potius celebretur, secreto celebrari poterit, dummodo tamen publicum scandalum alia ratione removeri possit et quam primum removeatur.«

Kad se je prema tomu u ranijem pravu na obični način ukrepljivala ženidba nevaljana poradi zapreke tajne po prilikama, sklapala se je — ad vitanda scandala — tajno pred župnikom i svjedocima i upisivala u tajnu knjigu biskupske kurije; razumijeva se, da se je u tu knjigu upisivao i oprost od takove zapreke, jer inače bi se nevaljanost ženidbe razglasila i sablazan izazvala. U stvari bio je odnosni oprost dan u nutarnjem sudu izvan ispovjedi, koji je vrijedio i za spoljašnji sud. Iz toga se vidi, da se je po ranijem pravu u predmetu običnog ukrepljenja ženidbe nevaljane poradi zapreke tajne po prilikama — ad vitanda scandala — oprost redovno davao u nutarnjem sudu izvan ispovjedi, koji je vrijedio i za spoljašnji sud.

Tako biva i po novom Zakoniku. Ne smeta ništa, što Zakonik u kan. 1134, § 1 izriče: »Si impedimentum sit publicum, consensus renovandus est forma jure praescripta«, jer fraza »f o r m a j u r e p r a e s c r i p t a« označuje bitnu formu, koja je dašto potrebna i kod (običnog) ukrepljenja ženidbe

¹³ Apud Gasparri, o. c. II, n. 1400.

nevaljane poradi zapreke tajne po prilikama (a javne u smislu kanona 1037.). Kod zapreke po prilikama javne nije se bojati sablazni, pak se odnosna ženidba redovno sklapa javno pred župnikom i svjedocima.

I za sanaciju »i n r a d i c e« vrijede ista načela, t. j. kod zapreke tajne po prilikama (a javne u smislu kanona 1037.) daje se sanacija u nutarnjem sudu izvan ispovijedi i upisuje se u tajnu knjigu kurije, a kod zapreke javne po prilikama, daje se sanacija u spoljašnjem sudu i upisuje se u župske matice vjenčanih. Tajno sklapanje (u bitnoj formi) i tajno unašanje (u knjigu kurije) propisano je i za ženidbu savijesti (kan. 1104—1107). Tako je bilo i po ranijem pravu (encycl. Bened. XIV. »Satis Vobis« dd. 17. Nov. 1741).

8. U kanonu 1971. Zakonika izriče se: »Habiles ad accusandum (t. j. matrimonium) sunt... 2°. Promotor justitiae in impedimentis natura sua publicis.« Tu se »i m p e d i m e n t u m n a t u r a s u a p u b l i c u m« suprotstavlja »i m p e d i m e n t o n a t u r a s u a o c c u l t o«. Poznaje dakle Zakonik i izrijekom uvažava i ovu razliku kod ženidbenih smetnja. S ovom je razlikom u vezi razlika između »i m p e d i m e n t a f a c t o p u b l i c a« i »i m p e d i m e n t a f a c t o o c c u l t a«.

II. U kojem se sudu i za koji sud po Zakoniku daje oprost od ženidbenih smetnja. 1. U predmetu običnog ukrepljenja ženidbe nevaljane poradi kakove zapreke ima se prema Zakoniku kod novoga sklapanja privola očitovati u propisanoj formi, ako je odnosna zapreka j a v n a u smislu kanona 1037., a bez te forme, ako je odnosna zapreka t a j n a u smislu kanona 1037.

Kad je odnosna zapreka p o p r i l i k a m a j a v n a (i m p e d i m e n t u m f a c t o p u b l i c u m, casus [impedimenti] publicus), ima se prema Zakoniku kod novoga sklapanja privola očitovati (u propisanoj formi) j a v n o, osim ako važan razlog (na pr. protivljenje koje stranke) vojuje za to, da se privola očituje (u propisanoj bitnoj formi) t a j n o. Novo sklapanje unosi se vazda u redovite (župske) matice vjenčanih.

Kad je odnosna zapreka p o p r i l i k a m a t a j n a (i m p e d i m e n t u m f a c t o o c c u l t u m, casus [impedimenti] occultus), a p o p r i r o d i j a v n a (i m p e d i m e n t u m n a t u r a p u b l i c u m), ima se prema Zakoniku kod novoga sklapanja privola očitovati (u

propisanoj bitnoj bormi) tajno. Novo sklapanje unosi se u tajnu knjigu (biskupske kurije, odnosno sv. Penitencijarije). Isto vrijedi glede načina i unosa sklapanja za slučaj, kad je zapreka i po prilikama i po prirodi tajna, a može se u spoljašnjem sudu dokazati.

Kad je zapreka i po prilikama i po prirodi tajna, a ne može se u spoljašnjem sudu dokazati, ima se prema Zakoniku kod novoga sklapanja privola očitovati sukromno, t. j. bez propisane forme. Novo se sklapanje uopće ne unosi.

Jednako je bilo i po ranijem pravu glede svega onoga, što je u ovoj točki (II, 1.) rečeno.

2. U predmetu opraštanja od ženidbenih smetnja ima se prema Zakoniku smetnja javna u smislu kanona 1037. (per se) oprostiti za spoljašnji sud, a smetnja tajna u smislu kanona 1037. za nutarnji sud.

Od smetnje po prilikama javne daje se prema Zakoniku oprost u spoljašnjem sudu. Ovakav se oprost unosi u redovite (župske) matice vjenčanih.

Od smetnje po prilikama tajne, koja je ili po prirodi javna ili se može po okolnostima dokazati u spoljašnjem sudu, daje se prema Zakoniku oprost u spoljašnjem sudu, ako se važan razlog ne protivi razglašenju; inače se oprost od nje daje u unutarnjem sudu izvan ispovijedi. Oprost dan u spoljašnjem sudu unosi se u redovite (župske) matice vjenčanih, a oprost dan u nutarnjem sudu izvan ispovijedi unosi se u tajnu knjigu (biskupske kurije, odnosno sv. Penitencijarije).

Od smetnje i po prilikama i po prirodi tajne, koja se ne može u spoljašnjem sudu dokazati, daje se prema Zakoniku oprost u nutarnjem sudu bilo izvan ispovijedi bilo u ispovijedi. Oprost dan u nutarnjem sudu izvan ispovijedi unosi se u redovite (župske) matice vjenčanih, a oprost dan u ispovijedi ne unosi se uopće.

3. Oprost od ženidbene smetnje, dan u spoljašnjem sudu, vrijedi (neposredno) za spoljašnji i (posredno) za nutarnji sud.¹⁴

¹⁴ Kan. 202, § 1.: »Actus potestatis jurisdictionis sive ordinariae sive delegatae collatae pro foro externo, valet quoque pro interno, non autem e converso«.

Oprost od ženidbene smetnje po prilikama tajne, dan u nutarnjem sudu izvan ispovijedi, vrijedi (neposredno) za nutarnji i (posredno) za spoljašnji sud.¹⁵

Oprost od ženidbene smetnje, dan u nutarnjem sudu u ispovijedi, vrijedi samo za nutarnji sud.¹⁶

4. Oprosnom vlašću u ženidbenim stvarima može se poglavar (ovlaštenik) valjano služiti i u spoljašnjem i u nutarnjem sudu, ako nije naznačen sud, za koji se vlast daje.¹⁷

Oprosnom vlašću, što ju kanoni 1043 i 1045, §§ 1, 2 daju mjesnom Ordinariju, može se ovaj valjano služiti i u spoljašnjem i u nutarnjem sudu (izvan ispovijedi), jer nije označen sud, za koji mu se ta vlast daje. Isto vrijedi za oproсну vlast, što ju Ordinarij ima na osnovu kanona 15. Zakonika (t. j. u slučaju faktično dvojbene smetnje), a tako i za oproсну vlast, što ju Ordinariji imaju na osnovu posebnih povlastica, koliko u ovima nije drugo izrečeno.

Oprosnom vlašću, što ju kanoni 1044 i 1045 § 3 daju župniku i svećeniku, mogu se ovi valjano služiti i u spoljašnjem i u nutarnjem sudu (izvan ispovijedi), jer nije naznačen sud, za koji im se vlast daje.

Oprosnom vlašću, što ju kan. 1044 i 1045, § 3 daju ispovjedniku, može se ovaj valjano služiti samo u ispovijedi, jer mu se daje samo kao ispovjedniku i samo za ispovijed.¹⁸

Spomenuta vlast Ordinarija (kan. 1043 i 1045, § 1,2) proteže se i na smetnje javne u smislu kanona 1037 i na smetnje javne po prilikama. Spomenuta vlast župnika,

¹⁵ Kan. 1047, cit. gore u tekstu pod I, 5.

¹⁶ Kan. 202, § 1: »... non autem e converso«. Kan. 1047: »... sed est necessaria, si dispensatio concessa fuerat tantum pro foro interno sacramentali«. Kan. 1757, § 3: »Ut incapaces (najme: repelluntur a testimonio ferendo)... 2º. Sacerdotes, quod attinet ad ea omnia quae ex confessione sacramentali inotuerunt, etsi a vinculo sigilli soluti sint; immo audita a quovis et quoquomodo occasione confessionis ne ut indicium quidem veritatis recipi possunt«.

¹⁷ Kan. 202, § 3: »Si forum pro quo potestas data est, expressum non fuerit, potestas intelligitur concessa pro utroque foro, nisi ex ipsa rei natura aliud constet«. — Priroda stvari (natura rei) protivni se odrešenju od grijeha izvan ispovijedi, a tako i odrešenju od grijeha po nesvećeniku.

¹⁸ Kan. 1044: »... confessarius... pro foro interno in actu sacramentalis confessionis tantum«.

svećenika i ispovjednika proteže se i na smetnje javne u smislu kanona 1037 i na smetnje javne po prilikama u slučaju kanona 1044, a ograničena je na smetnje tajne po prilikama u slučajevima kan. 1045, § 1, 2. Svi ovi, ukoliko imaju vlast, služe se njom valjano. Ordinarij ima vlast u slučaju kan. 1043 »urgente mortis periculo«, a u slučajevima kan. 1045, §§ 1, 2 »si matrimonium sine probabili gravis mali periculo, differi non possit usque dum a Sancta Sede dispensatio obtineatur.« Župnik, svećenik i ispovjednik imaju vlast u slučaju kan. 1043 »pro casibus in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit«, a u slučajevima kan. 1045, §§ 1, 2 »pro casibus occultis in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel non nisi cum periculo violationis secreti«.

5. Gore pod II, 2, naveli smo propise Zakonika kako o sudu za koji se ima dati oprost od ženidbene smetnje, tako i o sudu u kojemu se ima oprost dati. Povreda tih propisa ne utječe na valjanost oprosta, koliko poglavar (ovlaštenik) ima oprosnu vlast za onaj sud i onom sudu, za koji i u kojemu oprost daje.

Ako bi dakle Ordinarij, župnik ili svećenik u slučaju kanona 1043. (smrtna pogibelj) u nutarnjem sudu izvan ispovijedi podijelio oprost od smetnje po prilikama javne, radio bi protupropisno, no sam oprost bio bi valjan i vrijedio bi (neposredno) za nutarnji i (posredno) za spoljašnji sud. Jednako bi nedopusšten ali valjan bio oprost, što bi ga koji od navedenih u slučaju smrtne pogibelji u spoljašnjem sudu podijelio od smetnje po prilikama tajne, koja se ne smije razglasiti.

6. U kanonu 202, § 2¹⁹ izrečeno je, da čin jurisdikcionalne vlasti nutarnjeg suda ne važi za spoljašnji sud. Ovaj propis navodi pravilo, koje dopušta iznimke, kako očito pokazuje kan. 1047 Zakonika.

Takovu iznimku sadrži i kanon 2251: »Si absolutio censurae detur in foro externo, utrumque forum afficit; si in interno, absolutus, remoto scandalo, potest uti talem se habere etiam in actibus fori externi; sed nisi concessio absolutionis

¹⁹ Cit. u op. 14.

probetur aut saltem legitime praesumatur in foro externo, censura potest a Superioribus fori externi, quibus reus parere debet, urgeri, donec absolutio in eodem foro habita fuerit.« Tu se odrešenju od cenzure, danomu u nutarnjem sudu (izvan ispovijedi, u ispovijedi), priznaje važnost za spoljašni sud, ako bude u spoljašnjem sudu dokazano.²⁰

7. Gore pod II, 2. i 5. rekli smo, da po Zakoniku poglavar (ovlaštenik) ne smije u nutarnjem sudu oprostiti od smetnje po prilikama javne. I ovo je pravilo, koje dopušta iznimku. Takovu iznimku sadrži kan. 1044., jer po njemu smije u smrtnoj pogibelji ispovjednik u ispovijedi oprostiti od smetnje po prilikama javne, ako je nemoguće, da se pravo-

²⁰ Glede potrebna dokaza u slučaju odrešenja u ispovijedi vidi konstituciju Pija XI. »Si unquam« dd. 15. Jul. 1924. (AAS, XVI, 311): »VI. Si autem censurae quibus poenitentes adstringuntur publicae in locis, ubi il commorati sunt, vel nominatim declaratae sint, aut delictum ad iudicem fori exterioris iam sit deductum, rei a poenitentiariis huiusmodi minoribus (t. j. od manjih rimskih u sv. Godini) absolvi poterunt in foro conscientiae et sacramentali tantum, dummodo sint sincere parati quodvis mandat demisse accipere fideliterque implere, itemque reparare scandalum; admo- neantur tamen de libello S. Poenitentiariae Apostolicae omnino submit- tendo. Scilicet confessarii post absolutionem conficiant libellum supplicem, expressis nomine, cognomine a dioecesi poenitentis et casu eiusmodi censurae publicae subjecto, et subtus scribant testimonium absolutionis ab eadem censura concessae, eundemque poenitentem dirigant ad Officium S. Poenitentiariae Apostolicae, ut recipere possit rescriptum in forma missi vel remissi absoluti, secundum praxim eiusdem Officii«. — Vd. također Monita S. Poenitentiariae Apostolicae« dd. 31. Jul. 1924. (AAS, XVI, 338): »V. Si quando agatur de publicis censuris, quarum absolutio est poeniten- tiiariis minoribus (t. j. manjim rimskim u sv. Godini) commissa, hi injun- gendae satisfactioni non aliter consulant, quam secundum praxim Pon- itentiariae Apostolicae; ad huius vero Officium Poenitentem dirigant cum suo de impertita a se censurae absolutione testimonio, in quo quidem po- nitentis nomen, cognomen, diocesim et censuram in quam inciderat publi- cam, cum plena eius venia, conscripserint. Officium autem S. Poeniten- tiiariae poenitentem ad Ordinarium remittet, tradito Rescripto, quo testi- ficabitur illum fuisse a publica eiusmodi censura in foro sacramentali absolutum, ut possit ad can. 2251, haberi tamquam absolutus in foro externo. Teneatur tamen poenitens, sub poena reincidentiae, parere re- liquis Ordinarii mandatis, cui religioni esto clementius mitiusque cum reo agere, quem publice in romana peregrinatione poenituit«.

dobno dobije oprost u spoljašnjem sudu.²¹ Isto vrijedi za oprost ispovjednikov »in casibus occultis« kanona 1045, § 3.

Analognu iznimku u predmetu određenja od cenzura sadrže kanoni 882. (mortis periculum) i 2254. (casus urgentiores), po kojima ispovjednik u ispovijedi valjano i dopušteno određuje od notornih cenzura u spomenutim slučajevima nužde. Ovamo spada i ustanova kan. 2253, n. 1, po kojoj može svaki ispovjednik u ispovijedi odriješiti od notornih nepridržanih cenzura.

8. Spoljašnji sud služi poglavito i neposredno općem dobru i na taj sud spadaju odnošaji vjernika naprama crkvenoj vlasti, za koje je odlučno ono, što se pred oblašću dokaže. Nutarnji sud služi poglavito i neposredno sukromnom dobru pojedinaca i na taj sud spadaju odnošaji vjernika naprama Bogu, za koje je odlučno ono, što jest. Mogući su stoga među tima sudovima sukobi po samoj različitosti njihove prirode, pak je takvih sukoba uvijek bilo, a i biti će ih uvijek. Crkva dašto nastoji, da ih spriječi, koliko to od nje ovisi i koliko ujedno važni interesi vjernika drugo ne iziskuju.

Rečenom cilju, t. j. sprečavanju sukoba, služe u prvom redu gore (pod II, 2) navedeni propisi, koji određuju, da se u javnim slučajevima jurisdikcijona vlast ima izvršivati u spoljašnjem sudu, jer kako odnosni čin vrijedi za oba suda to ne dolazi do sukoba među njima. Tomu cilju služe nadalje uredba izvršivanja jurisdikcijone vlasti u nutarnjem sudu izvan ispovijedi,²² ili pače i u samoj ispovijedi,²³ koliko odnosni, u spoljašnjem sudu propisno dokazani čin, vrijedi i za spoljašnji sud, jer i tu ne dolazi do sukoba između spoljašnjeg i nutarnjeg suda. Istomu cilju služi i uredba, da se stanovitim poglavlava-

²¹ Propust bitne forme može se u spoljašnjem sudu dokazati, a redovno je i notoran. Zato si nijesu dosljedni oni auktori (na pr. Vidal, Jus Can. V, n. 428.), koji u smrtnoj pogibelji ispovjedniku priznavaju oprosnu vlast obzirom na bitnu formu, a poriču mu oprosnu vlast kako obzirom na smetnje javne u smislu kan. 1037., tako i obzirom na smetnje javne po prilikama.

²² Kan. 1047.

²³ Vd. citirano u op. 20.

rima (ovlaštenicima) daje vlast samo za tajne slučajeve,²⁴ jer tada njihov čin u javnim slučajima ne vrijedi ni za nutarnji sud, pak je u tim slučajevima isključen sukob između spoljašnjeg i nutarnjeg suda.

Spomenuti cilj, t. j. sprečavanje sukoba, podređen je, kao i svaki drugi, spasenju vjernika. Gdje dakle važni interesi vjernika po sudu Crkve traže vršenje jurisdikcije u ispovijedi, kako to biva u slučajevima kan. 1044, 1045 § 3, 882, 2253 n. 1 i 2254 Zakonika, ne protivi se Crkva takovom vršenju, unatoč pogibelji sukoba između spoljašnjeg i nutarnjeg suda.

²⁴ Kan. 1045, § 3. — Ovamo spadaju i klauzule oprosnih otpisa: »*dummodo impedimentum occultum sit*« odnosno »*dummodo impedimentum omnino occultum sit*«.